

وَلِلّٰهِ مِيرَاتُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ

بعون عنایات خالق الذکور والاناث وافع البلیات الاحد اسالہ

ایکات علم میرات

از تصانیف جناب مخدوم نصیر رحمۃ اللہ تعالیٰ و تہذیب ترصیف یافتہ
علم العلماء شیخ الاسلام محمد شمس الدین صاحب دارالافتاء دارالعلوم دیوبند
مدرسہ اسلامیہ دیوبند

شائع از مکتبہ نعیمیہ رحمانیہ مع وسعہ رحمانیہ محلہ قلعہ آباد

متعلقہ مسائل الاحکام

شیخ الاسلام

از تالیفات جناب حافظ مولوی محمد عبد العظیم مسکین ثنائی ست

مدرسہ اسلامیہ دیوبند

بجس اہتمام مالکیت انتخابیہ محققانی شہر ملتان طبع کردید

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَعْلَمُوا الْقُرْآنَ
وَعَلِمُوا النَّاسَ فَإِنَّهَا نِصْفُ الْعِلْمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بر رسول پاک آتش هم بر صحابش تمام
بشد و اولی اتحاد و القاب فروض
نصف و ربع و ثمن با شریکشان پس نه
چهاره و پنج از رجال و شست بهمار از نسائ
هشت تا بیست خفی علی و عینی بود
هشتاد و پنج صحیح و دیگر را نیست کار
من نکردم نظم آنها کرد و مخدوم نصیر
سیدش تعصیب بدش با دختر و دختر پس
نیست اصحاب فراتر از عصبه محض است پس

بعد حمد حق تعالیٰ پس صلوة و ہم سلام
بشنوید و یہاں تفصیل اصحاب و فرض
تشریح و فرض مقدار و کتاب حق عزیز
وہ دو اصحاب و فرض پس مکن ایوانے فنا
چار اول ازواج اب ہم مجلس خفگی بود
نیز بہت و بہت الاین زوجہ و مادر شمار
بعد ازین احوال اصحاب و فرض را بگیر
سدس آید مرد پراپا پس و این پس
را زین دو قسم مذکورین نباشد بحکس

[illegible]

نصف هر یک است نشان هر چه
در این کتاب است که در این کتاب
نصف هر یک است نشان هر چه
در این کتاب است که در این کتاب

خواهران علیه امالات جمله هفت است
سرس نشان است بایک خواهری فقط
یک میدان گراخ علی بایشان هم بود
در بود محق بایشان دختر و دختر پسر
با پسر این پسر هم باید ر بالاتفاق
هست ساقط اخوة و اخوات عیان هم
سرس آید عده را پدری بود یا مادری
جمله حد گشت ساقط با وجود ام
در فرایض گسب بنی هست مادر حال
مثل نکوست گراشد و می زخت و اخ
ثلث از کل است چون نبود ازین یک و کل
ثلث باقی است بعد از فرض زوجه هم
و همین ضلوت که مادر ثلث باقی برود
ثلث باقی با و جز درین حال نیست
بیستهار اگر تو تقطیع کنی اندوزان

نصف هر یک است نشان هر چه
در این کتاب است که در این کتاب
نصف هر یک است نشان هر چه
در این کتاب است که در این کتاب
نصف هر یک است نشان هر چه
در این کتاب است که در این کتاب
نصف هر یک است نشان هر چه
در این کتاب است که در این کتاب

و در خود و در این کتاب
نصف هر یک است نشان هر چه
در این کتاب است که در این کتاب
نصف هر یک است نشان هر چه
در این کتاب است که در این کتاب
نصف هر یک است نشان هر چه
در این کتاب است که در این کتاب
نصف هر یک است نشان هر چه
در این کتاب است که در این کتاب

نصف هر یک است نشان هر چه
در این کتاب است که در این کتاب
نصف هر یک است نشان هر چه
در این کتاب است که در این کتاب
نصف هر یک است نشان هر چه
در این کتاب است که در این کتاب
نصف هر یک است نشان هر چه
در این کتاب است که در این کتاب

فَاعِلَاتِنِ فَاعِلَاتِنِ فَاعِلَاتِنِ فَاعِلَاتِنِ

کس نظر کرد عرض می بخشوند چای می بخورند

کرد این آیه درین خوش طبع علی

اصغر وحقیر تقدیر و سع و رفیع ملال

يا ابي وجز الش عفو بنماز لثم

یا خدا بخش این گناه هم تو عجبی للجمال

بحث العصبیات

عصبه بر دو قسم است عصبه بی عصبه نسبی عصبه بی عصبه نسبی عصبه نسبی
قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم الولاء للحمية
كل حمة النسب والولاء لمن اعتق ووفى ورثته مؤخر است
از عصبه نسبی و عصبه بی سهم است عصبه بنفسه و عصبه بالغیر
و عصبه مع الغیر عصبه بنفسه چهار سهم است همه که دارند و سوب اسطی
ذکر اول جزو میت چنانچه پسری پسری و بکذا او نیم اصل میت چنانچه
پدر پدر پدر پدر پدر و بکذا سویم جزو اصل قریب میت چنانچه
اخ عینی و علی میت و پسری و پسری و بکذا چهارم جزو اصل حمیت
نما چنانچه عم میت و پسر عم و پسر سر عم و بکذا و عم پدر و پسری و بکذا و عم جد پسری

[illegible]

و بکذا الغرض که این بعید احدی نیست بعید با وجود قریب محرم
و پس از آنکه مساوی باشد ضعیف با وجود قوی محرم است پس مثلاً این
با وجود اخ علی محرم خواهد بود همچنان اخ علی با وجود اخ یعنی این
با وجود این اخ یعنی محرم خواهد بود و فافهم و عصبیه بالغیر مانند قوی الغیر
که عصبیه میشوند بیرون خود که عصبیه میباشند و تقسیم میکنند با هم لکن

مثل حظ الاندین چنانچه نیت میت باین میت و نیت الابن
میت باین الابن میت و اخت علییه باخ علینی و اخت علییه باخ علی
عصبه مع الخیر مانند ذوی الفروض که عصبه شوند بدگر زمان ذوی الفروض

که ایشان همچنان ذوی القرض میمانند و او شان عصبه میشوند چنانچه اخت
عزیزه میت و اخت علیه میت بابت میت و بنت الابن میت

قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم اجعلوا
الاخوات مع البنات عصبه

بحث التبرين

	مستند	مستند
بنت	احمد بنده	عمر
مستند		
دوب	بنت	م

مشکل مشتبه مشتبه مشتبه	مشتبه مشتبه مشتبه مشتبه	مشتبه مشتبه مشتبه مشتبه	مشتبه مشتبه مشتبه مشتبه
---------------------------------	----------------------------------	----------------------------------	----------------------------------

رباعی

ما نفع اربث اندیشیک چیز چار
رق و قتل و اختلاف بین و دار
چهارمین لیکن بکفار است خال
مختصر گفتم تو این را یاد دار

مشکل
مشتبه
مشتبه
مشتبه

مشکل
مشتبه
مشتبه
مشتبه

مشکل
مشتبه
مشتبه
مشتبه

مشکل
مشتبه
مشتبه
مشتبه

مشکل
مشتبه
مشتبه
مشتبه

مشکل
مشتبه
مشتبه
مشتبه

هذا بحث العدد والضرب

عدد بر دو قسم است مفرد و مرکب مفرد آنکه برای او خط واحد بود چنانچه
(۲) و (۳) و (۴) تا ده و (۲۰۰) و (۵۰۰) مثلاً پس آنکه با و صفر یا اصفار
نباشد مفرد و آحاد است الا غیر آحاد و مرکب آنکه برای او دو خط یا زیاد باشد

Handwritten marginal notes in Persian script, likely explaining the mathematical concepts of numbers and multiplication discussed in the main text. The notes are written in a cursive style and cover the left and bottom margins of the page.

هر یک را از مرتبات صفارید و مثلث بکشیدن خطی از گوشه فوقانی
 بسوی گوشه تحتانی ایسترس ازان ضرب کنند بر یکی را از مراتب صفارید
 کانهها آحاد و بر یکی از مراتب مضروب آخرو نویسند حاصل ضرب اود بر یکی
 محاذی هر دو مضروب باشد آحاد را و مثلث تحتانی و عشرت را و زوفا
 اگر باشد آن آحاد و عشرت والا گذارند مثلث آن را که نباشد مضروب
 آنچه در مثلث تحتانی است نقل کنند بعینه زیر مربع کبر اگر چه باشد
 والا نویسد بجایش صفرا بعد ازان جمع کنند مابین خطوط مورد ضرب
 وفق قاعدة الجمع چنانچه خواستیم که ضرب کنیم - ۱۳ ۲ را در

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰

۵۳۰۶ فعلن سار یکننا
 فالعدد الذی تحت المربع
 هو حاصل الضرب المطلوب

بحث النسب

بدانکه میان هر دو عدد که باشد یک نبی جز چهار نسبت ضروری است
 یا تماثل یا تداخل یا توافق یا تباین تماثل نسبتی است میان دو عدد
 که مساوی باشند چنانچه دو و دو پنج و پنج و پنج و صد و صد و یک و یک

این یک خطی است
 که در این کتاب
 از این جهت
 که این خطی
 است که در این کتاب
 از این جهت
 که این خطی
 است که در این کتاب

در یک خطی
 ملا صد العلیهم
 منان

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين
والمؤمنين
الذين هم
أئمة المرسلين
والقادة
الذين هم
أركان الدين
والعقائد
والذين هم
أركان الدنيا
والعقائد
والذين هم
أركان الدنيا
والعقائد

والذين هم
أركان الدنيا
والعقائد
والذين هم
أركان الدنيا
والعقائد
والذين هم
أركان الدنيا
والعقائد
والذين هم
أركان الدنيا
والعقائد

فصل پنجم در بیان احوال و عیال و فرزندان و عیال
تعمیم امضا شده است و قلمی که در این باب است
در این باب است و در این باب است و در این باب است
در این باب است و در این باب است و در این باب است

باب پنجم در بیان احوال و عیال و فرزندان و عیال

در این باب است و در این باب است و در این باب است
در این باب است و در این باب است و در این باب است
در این باب است و در این باب است و در این باب است
در این باب است و در این باب است و در این باب است
در این باب است و در این باب است و در این باب است

در این باب است و در این باب است و در این باب است
در این باب است و در این باب است و در این باب است
در این باب است و در این باب است و در این باب است
در این باب است و در این باب است و در این باب است
در این باب است و در این باب است و در این باب است

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم

فصل در بیان احوال و عادات و رسوم و آداب و تقاضای

وہی ہر من صبح کے

... ..

نیشنلسٹان سوسائٹی

بسم الله الرحمن الرحيم

روزنامه عین الحق در شان اسرار

پیشرفت کرد و چون به روضه شریف رسید

روشناییت بر بخت و شانس و کمال

تاریخ و جغرافیہ

والتواضع

تیسری مرتبہ ۱۸۷۱ء میں

سید سید علی ہاشمی نے اپنی کتاب "تاریخ اسلام" میں لکھا ہے کہ:

و چون سبب و کچه دران میت، قل رسیده باشد موسوم به

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

بحث ذوی الامر حاکم

بدانکه ایشان خویشان اند بجز قومی بالفروض و عصبیات و ارث می شوند
باقی را اگر مستحق آن هیچ نباشد اگر چه بطریق ارتد و نقیبه می کنند باز

عنوان

تأليف
مجلد
شماره
تاریخ

من بعد از این که در این کتاب
تألیف شده است و در این کتاب
مورد بحث است و در این کتاب

در این کتاب
در این کتاب
در این کتاب

در این کتاب
در این کتاب
در این کتاب

در این کتاب
در این کتاب
در این کتاب

در این کتاب
در این کتاب
در این کتاب

[illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰

است و کثرت ایشان ابو عبد الرحمن است و له ابی سنیان سخن بر زبان
القرشی صحابی ذی قدر صاحب حلم و در مع بود و سلام ایشان بطریق کثرت بود
است و بودند از مؤلفه العلو بچندی پس از آن بن سلام مشرف گشتند
و بودند عکاتب رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و ادای ایشان را حضرت
رسول کریم بروز جنگ حنین صد شتر و چهل اوقیه بستان سال امیر بودند
بستان سال بشارت بودند و بشارت روایت حدیث مشرف بودند
نمانند از آنها نیز ده حدیث مروی ایشان در صحیحین موجود است و بشارت
بر کات از پیر حسن و قلامه ناخن یا می حضرت رسول الله صلی الله علیه و آله
سلام مشرف بودند تا که بو صیت ایشان اجاز وفات پیر حسن مذکور گفتم
وده و ناخنها کوفته بچشم و دهن ایشان کرده شد فقط

مولود شریف

یا رسول الله صلی علیک وعلیٰ آئینک
نازنین حضرت حق صدر بدر کائنات
و شرب معراج بودت جبرئیل اندر کاب
یا رسول الله تو دانی امتانت عاجز اند
برگزیده ذوالجلال پاک بی همتا توئی
نور چشم انبیا چشم و چرخ توئی
پایان داده بر سر کینبند خضر توئی
عاجز از ارابه های جلای سامان توئی

٣٦
 بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله رب العالمين
 والصلاة والسلام على
 سيدنا محمد وآله
 وبعد
 فاعلم ان الله تعالى
 قد خلقنا من طين
 فاعلم ان الله تعالى
 قد خلقنا من طين
 فاعلم ان الله تعالى
 قد خلقنا من طين

شمس تبریزی چه داندخت گوئیهای تو
مصطفی و محبتی و سید اعلیٰ توئی

خاتمة الطبع

بسم الله الذي خلق الحيوة والممات وارضى لنا بالميراث
في الآلآت والصلوة على من خصه وشرفه
علم ما كان وما يكون حتى لذرات وبالعامّة الدائمة
من المعجزات وعلى له واصحابهم للافتداء كما لنجوم
والامارات وعلى العالمين هم ورثة الانبياء في العلوم
والعقوبات وبعد هذه الابيات في احكام الميراث
الآتية للاموات قد صنفها الشيخ محمد نصير رحمها الله
سجدا وهذا جهد ومهتد واستاذ شيخه الاتقياء محبوبه
الحضرة المولى الحافظ محمد عبيد الله الملتاني دام
عنه فيضه رضي الله تعالى عنه وارضاه عنا يا خد كبريت جبرم وكناه ببركت
توجيه عبيد الله وقد اقلت الى طبعها طبع الاخوان من العلماء والطلاب النبلاء
وتوجهوا الى هذا الاكن بالحق الابحاث المتروكة الكثيرة الوقوع فشرعت فيه

۱۲

بتوفیق سبحانه فجااست بحمد الله كما اقتضت الطباع فطبعتها مرتقى اللسان و
 تاريخه ظاهر من اسبابها فقصت فيهم حتى البقي منها نسخة والحال ان شتياق الفلاس كان
 كما كان فاستطبعها ثانيا اكل من الاول اجزت لمن اراد ان يطبعها حتى
 تكتم الفائدة وتعم العائدة واستلهم عليه من ايران اجري الاعلى سبيل العالمين
 والحمد لله سبحانه وهو احسن الخالقين وهو المحسن ونستعين به وانا الفقير
 الجاني الملا محمد عبد الحليم الملتاني

من
 تاريخه ظاهر من اسبابها فقصت فيهم حتى البقي منها نسخة والحال ان شتياق الفلاس كان
 كما كان فاستطبعها ثانيا اكل من الاول اجزت لمن اراد ان يطبعها حتى
 تكتم الفائدة وتعم العائدة واستلهم عليه من ايران اجري الاعلى سبيل العالمين
 والحمد لله سبحانه وهو احسن الخالقين وهو المحسن ونستعين به وانا الفقير
 الجاني الملا محمد عبد الحليم الملتاني
 ۲۸
 من
 تاريخه ظاهر من اسبابها فقصت فيهم حتى البقي منها نسخة والحال ان شتياق الفلاس كان
 كما كان فاستطبعها ثانيا اكل من الاول اجزت لمن اراد ان يطبعها حتى
 تكتم الفائدة وتعم العائدة واستلهم عليه من ايران اجري الاعلى سبيل العالمين
 والحمد لله سبحانه وهو احسن الخالقين وهو المحسن ونستعين به وانا الفقير
 الجاني الملا محمد عبد الحليم الملتاني

تاريخ طبع ابیات

تفصیل حق چو این ابیات میراث	تفصیل شد بسیار زانده ابجاث
سوم باره به تصحیح کمال	بشد مطبوع این ابیات میراث
بسکین ده بدو زان پس تاریخ	بگو مطبوع شد ابیات و ابجاث

معلوم باد که فضیلت علم میراث از حد است چنانکه منصوص است و از ان ایقده از قدیم فیما بین الناس
 چندان وجود نام مشهور است که اگر ثواب یک سده هم شریف بقایار دل موفقی بخشیده شود ثواب یک
 بارشان برسد که انقیاد تقسیم نمی آید و یک سده منقصر از مسائل که ایصال ثواب آن در بیان فضیلت
 تسلیم حضرت ایشان ثواب و مروج بعضی دوام هم گشته و در حد بیان کرده است آید که یاد نمود و در حد
 مروره در حد بعد از سده سوزن عامل شوند و ثواب عظیم باشد و کتاب را به حدیث خیر و آرد و آن
 اسع صاحب گورستان دو سوزن اسنادی به یک نفس مرگیا چو در یک صورت یک اسنادی
 او در ترک شمس و کسبته چهار به یک اسنادی صورت ترست چنانچه اسنادی و اسنادی
 و ثواب کثرت اسنادی - ملا محمد عبد الحليم الملتاني عفا الله عنه